

Funktionsforstyrrede unges kommunikative kompetencer i konfliktløsning – et konversationsanalytisk perspektiv

Christina Emborg Lund
Aarhus Universitet

1. Indledning

Undersøgelsen, som går forud for denne artikel, er et konversationsanalytisk *singlecase*-studie af fem unge i alderen 17 til 19 år og deres fast tilknyttede pædagog på produktionsskolen ProMidt i Ikast (Emborg 2013b). Disse unge er hæmmet af nedsat social funktionsevne som resultat af bl.a. specifikke og gennemgribende udviklingsforstyrrelser – herunder infantil autisme, Aspergers syndrom og ADD.

Individer med udviklingsforstyrrelser defineres ofte som ikke-kommunikative. Mere specifikt påpeges deres manglende kompetencer i konfliktløsning, idet det eksempelvis hævdes, at autismespektrumforstyrrede har problemer med at reparere kommunikative sammenbrud (Harmsen 2011:6). I forlængelse heraf beskæftiger denne undersøgelse sig med seks konflikter mellem de unge: Det undersøges, hvorvidt neuropsykologiens og tidligere lingvistiske studiers konklusioner vedrørende udviklingsforstyrredes pragmatiske vanskeligheder lader sig overføre til disse problemfyldte samtaler. I et forsøg på at skabe et nuanceret billede af de unges kommunikative kompetencer undersøges på den ene side tre konflikter, som vidner om de unges evne til selv at nedtrappe uenigheder, og på den anden side tre konflikter, der går fuldstændigt i hårdknude, og som de unges pædagog derfor må gribe ind i. Denne artikel vil give et indblik i undersøgelsens resultater med henvisning til illustrerende datauddrag.

2. Metodiske overvejelser

En observerende metode i indsamlingen af interaktionsempiri har haft til formål at skabe et autentisk billede af de unges kommunikative adfærd i en hverdagslig *setting* for derved at højne den økologiske validitet i undersøgelsens resultater. Optagelser og efterfølgende transskriptioner har endvidere fungeret til tydeliggørelse og forevigelse af detaljen i interaktionerne.

Analysen tager udgangspunkt i en konversationsanalyse (CA) – en metode til analyse af de verbale, nonverbale og paralingvistiske mekanismer, som styrer naturligt forekommende samtalers forløb. En undersøgelse af, hvordan de unge hhv. følger og bryder med samtalenormerne opstillet ved CA – dvs. normer for eksempelvis præferenceorganisering, reparation og turtagning – har gjort det muligt at afdække de unges kommunikative kompetencer og svagheder. Undersøgelsen bevæger sig dog ud over CAs sædvanlige interpersonelle perspektiv: Funktionsforstyrrelsernes mulige indvirkning på de unges kommunikative adfærd gør det nemlig gavnligt ligeledes at inddrage et intrapersonelt perspektiv, der tillader at tilbageføre konversationsanalysens resultater til de unges kognitive dispositioner.

3. Samtaledeltagere

Dreng B: 19, diagnosticeret med infantil autisme

Dreng D: 17, diagnosticeret med Aspergers syndrom

Dreng K: 17, diagnosticeret med attention deficit disorder (ADD),
obsessive compulsive disorder (OCD) og Tourettes syndrom

Dreng T: 17, dyslektiker

Pige M: 17, har angiveligt været udsat for psykisk omsorgssvigt
igennem sin opvækst

Pædagog: mand, tilknyttet ProMidts unge med nedsat social
funktionsevne

4. Andeninitieret konfliktløsning

4.1. Præference for uenighed

Tre af de unges seks konflikter afsluttes ved, at pædagogen griber ind, fordi de unge ikke selv formår at nå til enighed. Disse samtaler indeholder kommunikative *breakdowns* – dvs. at de unge når en

”indbyrdes forståelse af, at de ikke har opnået nogen indbyrdes forståelse og heller ikke opnår nogen her og nu” (Rasmussen 2011:117). Medvirkende hertil er tilsyneladende de unges stærke præference for uenighed i disse konflikter. Normalt gælder det for interaktioner, at enighed er den præfererede aktivitet, mens uenighed er dispræfereret (Sacks 1973), men Kotthoff har beskrevet, hvordan konflikter er karakteriseret ved en anderledes præferencestruktur. For ”[w]hen the context of argumentation is established, it is no longer preferred to agree. On the contrary, it seems to be very important to contradict quickly and in a coherent manner” (1993:203). En sådan grad af polaritet er altså oprettet i disse samtaler, at overgivelsen til modpartens synspunkt vil true den overgivendes *face*, jf. Goffmans *facework*-teori, idet den pludselige enighed vil kunne opfattes som udtryk for underlegenhed. Derfor viser sig en tendens til, at tilspidsninger af konflikterne faktisk er aktiviteter, de unge stræber imod. Denne præference for uenighed viser sig bl.a. ved kontinuerlige, grammatiske modpositioneringer, som kommer til udtryk i fire tendenser:

Først og fremmest anvendes *yes-but*-strategien, karakteriseret ved uenighedsindledere udtrykt ved enighed (Ibid.:201) – fx ”det kan godt være”, ”ja ja” eller ”mm mm” efterfulgt af kontrastkonjunktionen ”men”. Sådanne ses i den såkaldte ‘vækkeur-konflikt’, der omhandler funktionaliteten af et vækkeur, dreng D dagen før har sovet fra:

D: det har ikke noget med den at gøre jo
(2.9)
B: jamen men hvis du lissom har overhørt den så er den så ikke li:dt [øh]
D: [nej] for det var mig der sov (.)
jag kan sove for det
B: ja du kan sove for det
D: ja
B: og så mener jeg jo hvad det hedder [hvis du alligevel har overhørt den]
D: [så er der jo heller ikke] noget galt med den
B: **ja det kan så godt være men** hvis du overhører den så:: så er den jo lissom heller ikke ret meget
værd jo (.) [fordi:øh]
D: [selvom] den virkede i dag da selvom jeg vågnede for tidligt i dag (2.2) og den
virkede på lige præcis det tidspunkt jeg har sat den
B: **mm mm "det kan så godt være" men** hvordan kan du altid være sikker på at øh at øh du ka::n ja
høre den når du sover jo .h
D: hvordan jeg kan være sikker på det , du kan høre en biblyd ind i øret jo BIB BIB BIB BIB

Udtrykket ”det kan godt være” virker på den ene side bekræftende – dog om noget, taler ikke har epistemisk adgang til at vide noget om – men det projicerer et ”men”, som gør udtrykket til en modargumentindleder. Denne midlertidige, lokale orientering mod enighed anvendes, foruden som taktik til at få fremsagt et modargument, til at forhandle relevansen af de givne samtaleemner. Strategien antyder nemlig en tvivl på relevansen af det, første turpar netop har formuleret (Ibid.).

En anden type grammatisk modpositionering viser sig ved brugen af oppositionsmarkører, dvs. interjektioner i grammatisk overensstemmelse med, hvad taler er uenig i (Goodwin 1983:699). Den tydeligste måde, hvorpå de unge viser, at anden pardels svar ikke er polaritetsmæssigt kongruent med den besvarede første par-del (Heinemann 2005:397), er igennem interjektionen ”nej” – og subsidiært ”jo”, når første pardels ytring er negeret.

En tredje tendens er brugen af det såkaldte oppositionsformat, hvor opponens formulering er inkorporeret i talers ytring men fortolket til det modsatte (Kotthoff 1993:202). I ovenstående uddrag anvendes Ds udsagn ”jeg kan sove for det” – som D vel at mærke bruger i sin argumentation *for* vækkeurets funktionalitet – af B i en modificeret gentagelse i et argument *imod* vækkeurets funktionalitet, selvsagt med en ændring i pronomensstruktur:

D: det har ikke noget med den at gøre jo
(2.9)
B: jamen men hvis du lissom har overhørt den så er den så ikke li:dt [øh]
D: [nej] for det var mig der sov (.)
jeg kan sove for det
B: **ja du kan sove for det**
D: ja
B: **og så mener jeg jo hvad det hedder [hvis du alligevel har overhørt den]**
D: [så er der jo heller ikke] noget galt med den
B: **ja det kan så godt være men** hvis du overhører den så: **så er den jo lissom heller ikke ret meget værd jo** (.) [fordi:øh]
D: [selvom] den virkede i dag da selvom jeg vågnede for tidligt i dag (2.2) og den virkede på lige præcis det tidspunkt jeg har sat den
B: mm mm ”det kan så godt være” **men** hvordan kan du altid være sikker på at øh at øh du ka::n ja høre den når du sover jo .h
D: hvordan jeg kan være sikker på det , du kan høre en biblyd ind i øret jo BIB BIB BIB BIB

Fjerde og sidste tendens er brugen af sætningsadverbier, såsom ”altså”, ”da”, ”sgu”, ”fandme” og ”jo”. Disse er dialogiske, hhv. subjektive og objektive partikler (Hansen & Heltoft 2011:1034) og har

til formål at virke forstærkende på den talendes påstand. Karakteristisk er især de unges hyppige anvendelse af ”jo”, der med sit polyfoniske udtryk antyder, at det ikke er fornuftigt at opretholde et modsynspunkt til den indlysende påstand, som fremføres:

D: det har ikke noget med den at gøre **jo**
(2.9)
B: jamen men hvis du lissom har overhørt den så er den så ikke li:dt [øh]
D: [nej] for det var mig der sov (.)
jeg kan sove for det
B: **ja du kan sove for det**
D: ja
B: og så mener jeg **jo** hvad det hedder [hvis du alligevel har overhørt den]
D: [så er der **jo** heller ikke] noget galt med den
B: **ja det kan så godt være men** hvis du overhører den så:: **så er den jo** lissom heller ikke ret
meget værd **jo** (.) [fordi:øh]
D: [selvom] den virkede i dag da selvom jeg vågnede for tidligt i dag (2.2) og
den virkede på lige præcis det tidspunkt jeg har sat den
B: mm mm *det kan så godt være* **men** hvordan kan du altid være sikker på at øh at øh du ka::n ja
høre den når du sover **jo** .h
D: hvordan jeg kan være sikker på det ζ du kan høre en biblyd ind i øret **jo** BIB BIB BIB BIB

Foruden ved grammatiske modpositioneringer kommer de unges præference for uenighed til udtryk i personorienterede angreb, hvor vurderingen af saglige forhold udskiftes med en negativ vurdering af modparten. Når vurderingen angår modpartens mentale evner kaldes det af Rasmussen en mentaltilstandsvurdering (2011:124). En sådan ses, når D slår sig i hovedet med et ”OOOOH”, hvorefter han verbaliserer det, B ”ikke forstår”:

B: ja ja men som sagt hvis det er sket én gang før så hvem kan så ikke sige at det sker igen jo
D: det ((slår sig selv i hovedet)) **OOOOH**
B: all right take it \uparrow EASY jeg \uparrow SIGER det bare
D: **hvad forstår du ikke med at når man kan < §sove §på:: det >?**
B: ((med opspilede øjne)) < §det §forstår §jeg §også §godt >

Sidst men ikke mindst viser præferencen for uenighed sig ved lange, face-truende turtagningskampe. Brugen af genstartere samt prosodiske markeringer som høj talevolumen på ikke-overgangsrelevante steder afslører overlappene som bevidste afbrydelser:

T: -hans mor hun [kom ind med det der kæmpe fugle]
B: [ej te te **TEKNISK SET SÅ VIDT**] SOM JEG HAR FORSTÅET DET SÅ ER
HANS SØN JO IKKE BLEVET MOBBET HAN BLIVER JO OVERFALDET **TØ** GANGE JO

Uden for konflikternes knudepunkter demonstrerer de unge dog generelle turtagningsfærdigheder: De udviser forståelse for overgangsrelevante steder og en evne til at opretholde en minutiøs opmærksomhed på modpartens tale, hvilket ses ved bl.a. brugen af minimalrespons (Emborg 2013a). Derfor må ovenstående brud med turtagningsnormerne i højere grad bunde i konflikten som turtagningsystemets “undtagelsestilstand” end i manglende turtagningsfærdigheder hos de unge.

Denne kontinuerlige, stærke polaritet vidner om, at de unge ikke ser nogen mulighed for at *reframe* situationerne, dvs. for at ændre den konfliktramme, situationerne forstås igennem. Kapitulationen vil opleves som en trussel – måske ikke kun på et situationelt men også på et kontinuerligt *face*, jf. Femø Nielsens udvidelse af Goffmans *facework*-teori (1993). Som Vuchinich netop formulerer, “[s]ocial standing as well as self esteem are at stake in verbal conflicts” (1990:120), og Goffman har ligeledes beskrevet vind/tab-logikken i konflikter som en “character contest” (1967). Det er dog i højeste grad konflikter angående personlige holdninger og overbevisninger, der er *face*-truende at tabe: Sammenlignet med konflikter om objektivt definerbare forhold, som fx sproglige definitioner, investerer man nemlig i denne type uoverensstemmelse langt mere af sig selv (Goodwin 1983:670; Corsaro; Rizzo 1990:36). De unges følelse af, at også overgivelser i de konflikter, som vedrører begrebsdefinitioner, vil optræde så *face*-truende, at de præfererer uenighed, er derfor påfaldende og kan muligvis – i al fald delvist – begrundes i de unges personlige forhold: Individer med autismspektrumforstyrrelser (ASF), som er repræsenteret i begge definitionskonflikter, har nemlig ifølge undersøgelser en forstærket oplevelse af og frygt for *face-threatening-acts* (Samson 2013:397), hvilket skaber en hypersensitivitet hos disse overfor potentielle *face*-trusler. Præferencen for uenighed kan dog også være kønsbestemt: Undersøgelser viser nemlig, at målet for unge drenge ikke nødvendigvis er at *løse* konflikter, der derimod bruges til at opretholde statushierarkier i den givne sociale gruppe (Eder 1990:67). Konflikterne bliver således udtryk for magtkampe og karakterkonkurrencer, der af de unge selv opfattes som afgørende for deres sociale position i gruppen.

4.2. Nedsat evne til tolke fremmede perspektiver

Ovenfor blev det antydnet, at de unges personlige forhold kan have forstærket præferencen for uenighed, men udviklingsforstyrrelserne kan også have gjort det vanskeligt for de unge at sætte sig ind i modpartens perspektiv: ASF medfører eksempelvis en nedsat mentaliseringsevne, der hæmmer individet i at identificere andres tanker (Beyer 2010:13 ff). Endvidere forringes de autismspektrumforstyrredes evne til at indtage fremmede synspunkter af en svag central kohærens, der gør individet for detaljeorienteret til at kunne udlede helhedsforståelser, og af en eksekutiv dysfunktion, som forhindrer i at tænke fleksibelt og abstrakt (Ibid.).

Pædagogen er bl.a. ansvarlig for afslutningen af den føromtalte 'vækkeur-konflikt': B hævder, at det pågældende vækkeur må være utilstrækkeligt, da det ikke har kunnet få D op til tiden, mens D lige så hårdnakket påstår, at vækkeuret fungerer upåklageligt, da det har ringet på det anviste tidspunkt. Den manglende konfliktnedtrapning påvirkes, foruden af præferencen for uenighed, muligvis af drengenes ASF, som kan antages at forhindre dem i at forstå modpartens perspektiv. Begge har nemlig i princippet ret i deres respektive synspunkter; B i, at vækkeuret ikke er meget værd, hvis D har kunnet overhøre den, og D i, at vækkeuret virker, som det skal, da det har ringet på det anviste tidspunkt. Men drengene besidder sandsynligvis ikke kompetencerne til at sætte sig ind i, hvilket synspunkt modparten repræsenterer. Hvorvidt præferencen for uenighed eller vanskeligheden ved at forstå modpartens tankegang er af størst vigtighed for den manglende konfliktløsning, er dog ikke til at afgøre.

Pædagogens afvikling af konflikten falder efter, at B og D hver har afsluttet en tur med en nedadgående lukkeintonation. Dette skaber et tydeligt potentielt responspunkt for pædagogen, der har magt til at bestemme, at uoverensstemmelsen mellem drengene hermed er slut:

B:	åå "det kan sagtens ske iigen"
D:	du er lige vågen til klokken tre og så prøver du lige at i sover
Pæd:	jeg sk jeg skal lige høre fordi øh nu begynder tiden at gå øh "dreng T" gik han på toilet eller hvad gjorde han

4.3. Mislykket reparation

Den fortsatte uenighed i konflikterne om sproglige definitioner kommer til udtryk ved mislykkede andeninitierede reparationer – dvs. at de unges metasproglige irettesættelser af modparternes begrebsanvendelser ikke fører mod enighed. Foruden de tidligere anskueliggjorte forhold kan de unges ”forværende” korrektioner af modparterne, jf. Goodwin (1983), have medvirket til reparationernes mislykkethed:

Those forms which question rather than assert that a repair is in order or allow initiator of the trouble source to him/herself correct the utterance are performed in what I would call a mitigated [...] way, in contrast to forms which blatantly signal the need of a correction or perform that correction themselves, which I would term aggravated. (1983: 658).¹

En sammenhæng viser sig nemlig mellem manglende konflikt-nedtrapninger og sådanne forværende andeninitieringer af reparation. Tendensen kan f.eks. ses i ’*patch/addition*-konflikten’, der omhandler begreber tilknyttet computerspillet *World of Warcraft*. T ekspliciterer her en korrektion af Ds begreb ”*patch*”:

D: =så retter de det om til en patch hvis (.) der nu skal komme et nyt væsen eller en ny instans eller et eller [andet]
T: [så er] det så er det noget hel (.) så er det en ohh::=
D: =en patch=
T: =en addition en patch det er hvis der er et eller andet fuldstændig galt med spillet [så kan] de rette
D: [NEJ]

Korrektionen indikerer, at D ikke selv har kompetence til at udbedre sin fejl, og denne antydning lægger ganske naturligt, nærmere end til selvreparation, op til en *face*-forsvarende modpositionering. Denne viser sig ved Ds afbrydende ”NEJ”, som vidner om, at Ts irettesættelse ikke har ført mod enighed, og at reparationen således ikke er ført igennem. Reparationernes mislykkethed kan altså være en konsekvens af, at de unge i organiseringen af reparation ikke følger den normalt herskende præference for selvkorrektion (Sacks et al. 1977). Ifølge Goodwin er denne tendens til at påpege en *trouble source* og udtrykke en *face*-truende korrektion heraf i samme tur generel hos børn og unge (1983:659).

¹ ”Forværende” bruges her synonymt med *aggravated*, mens *mitigated* oversættes med ”mildnende”.

I tråd med videnskabens forudsigelser formår de unge altså end ikke at reparere de kommunikative sammenbrud, som foreligger i konflikterne om sproglige definitioner. At de unge, efter at have identificeret et forståelsesproblem, *forsøger* at nå en fælles forståelse, er dog trods alt udtryk for et ønske om en succesfuld kommunikation. Men hvad enten den manglende selvreparatur er begrundet i problemer med at sætte sig ind i opponens synspunkt eller i en præference for uenighed, som eventuelt er forstærket af modpartens forværende andeninitiering af reparation – eller i en kombination – så lykkes de unge altså ikke i dette projekt. Interessant bliver det dog, når de unges adfærd overskrider videnskabens bestemmelser, sådan som det er tilfældet i de tre konflikter belyst i det følgende.

5. Selvinitieret konfliktløsning

5.1. Fra polaritet til præfereret enighed

Undersøgelsens tre konflikter, hvis løsning iværksættes af de unge selv, vidner i modsætning til konflikterne med andeninitieret løsning om, at de unge faktisk er i stand til at nedtrappe konflikter og derved afværge kommunikative sammenbrud. Disse konflikter afsluttes nemlig ved, at den ene part overgiver sig til den andens synspunkt, eller ved at parterne indgår kompromis.

Det er interessant, hvad der får de unge til i netop disse tre konflikter at præferere enighed i modsætning til i de foregående. Undersøgelsen tyder på, at svaret ligger i det forhold, at disse tre konflikters kontekster muliggør overgivelse med et minimalt ansigtstab. Forskellige elementer er med til at fremkalde disse ansigtssikrende omstændigheder (se Emborg 2013b), men jeg må her begrænse mig til at skitsere en enkelt konflikts kontekstlige forhold, som muliggør overgivelse uden noget afgørende ansigtstab: 'Abort/mordkonflikten' omhandler den semantiske forskel på begreberne "abort" og "mord" i forbindelse med ufødte børn. Her genereres muligheden for et minimalt ansigtstab ved overgivelse, idet det bliver tydeligt for de interagerende, at de taler om to forskellige situationer; B om, når et foster fjernes inden fødsel, og M om, når nogle gør skade på den gravide, så fostret dør, og disse forskellige omstændigheder muliggør også forskellige begrebsanvendelser. M's forklaring på sin forståelse af begrebet "mord" fremkalder tilsyneladende B's bevidsthed om,

at hans begreb ”abort” stadig kan anvendes om det scenarie, han omtaler, men som ikke længere er aktuelt i den givne samtale. Dette betyder, at B ved tilslutning til M’s begreb ikke behøver ofre sit eget, og han lider derfor ikke noget betydeligt ansigtstab herved:

M: jeg vil og- kalde det **mord** når barnet er inde i maven
(1.5)
Pæd: ja=
M: =[fordi] at du kan jo og- dræbe barnet mens det er i maven (.) [hvis du for eksempel]
B: [øhm] [JA men det er jo ved] at få en
øh:: øhm:: en §**abort** jo
M: nej det beþhøver du ikke fordi hvis (.) **hvis jeg nu er gravid eller et eller andet=**
B: -hm=
M: **=og der er en der kommer hen og slår mig (.) i maven (.) så vil jeg å betegne det som et
mord hvis barnet det dør**
(1.8)
B: **°ja det er nok rigtig nok°**

Denne mulighed for overgivelse med minimalt ansigtstab er sandsynligvis afgørende for, at en præference for enighed frem for uenighed bliver aktuel. Inden overgivelsen tøver B desuden i 1.8 sekund: Dette reducerer ansigtstabet mod ham yderligere, idet overgivelsen ifølge Kotthoff herved tydeligt markeres som produkt af egne overvejelser og altså hverken socialt pres eller underlegenhed (1993:212). Endvidere udtales overgivelsen med lav talevolumen, hvilket sammen med adverbiet ”nok” tydeliggør B’s stadige refleksionsproces og ikke mindst skepsis.

5.2. Betinget evne til at tolke fremmede perspektiver

Foruden en præference for enighed forudsætter de unges konfliktnedtrapninger en evne til at sætte sig ind i opponertens synspunkt – en kompetence, der for visse unges vedkommende sandsynligvis er afhængig af emnet i den givne konflikt. Evnen fordrer nemlig tilsyneladende for de unge med ASF, at det hverken kræver indsigt i mentale forhold eller en særlig abstrakt, fleksibel tankegang at forstå modpartens perspektiv. Denne betingelse er netop indfriet i ’abort/mord-konflikten’ ovenfor, som omhandler sproglige definitioner. Undersøgelsen tyder altså på, at visse unge har lettere ved at begribe objektivt definerbare forhold end subjektive vurderinger.

5.3. Vellykket reparation

De selvinitierede løsninger på konflikter angående sproglige definitioner vidner selvsagt om de unges evne til at gennemføre andeninitierede reparationer, som fører dem mod en fælles forståelse af begreberne. Foruden de allerede anskueliggjorte forhold kan andeninitieringernes konstruktioner have medvirket til reparationernes vellykkethed: Parallelt med de mislykkede reparationer i de tre foregående konflikter kan der nemlig ses en sammenhæng mellem reparationernes vellykkethed og ”mildnende” konstruktioner i andeninitieringerne – dvs. andeninitieringer udført med et respektfuldt hensyn til handlingen fremsat af første part, jf. Goodwins definition fra tidligere. Et eksempel forefindes i førnævnte ‘abort/mord-konflikt’, hvor M initierer en reparation af B’s begreb “abort”. Andeninitieringen er udformet via den mildnende høflighedsstrategi ”personaliseret holdning”, der ekspliciterer, at det sagte udelukkende udgør M’s egen mening om begreberne (Brown & Levinson 1987):

M:	jeg vil og- kalde det mord når barnet er inde i maven (1.5)
Pæd:	ja=
M:	–[fordi] at du kan jo og- dræbe barnet mens det er i maven (.) [hvis du for eksempel]
B:	[øhm] [JA men det er jo ved] at få en øh:: øhm:: en § abort jo
M:	nej det behøver du ikke fordi hvis (.) hvis jeg nu er gravid eller et eller andet=
B:	=hm=
M:	=og der er en der kommer hen og slår mig (.) i maven (.) så vil jeg å betegne det som et mord hvis barnet det dør (1.8)
B:	”ja det er nok rigtig nok”

”så vil jeg å betegne det som et mord”, udtrykker netop ikke en eksplicit rettelse af B. Igennem en antydning af, at en reparation er nødvendig, lægger ytringen i stedet op til B’s langt mindre *face*-truende selvkorrektion, som følger: ”ja det er nok rigtig nok”.

Præferencen for enighed formes således af muligheden for overgivelse med et minimalt ansigtstab og forstærkes eventuelt af en mildnende andeninitiering af reparation. I kombination med den emneafhængige kompetence til at sætte sig ind i modpartens synspunkt er betingelserne for enigheden tilsyneladende gode.

6. Opsamling

De tre konflikter med andeninitieret løsning vidner om en præference for uenighed, der har til formål at beskytte de unge mod den *face-trussel*, som realiseres ved en overgivelse til modpartens synspunkt. Selv i konflikterne angående begrebsdefinitioner præfereres uenighed, hvilket medfører mislykkede andeninitierede reparationer. Reparaturernes anlæg for at mislykkes kan sandsynligvis ligeledes findes i de forværende andeninitieringer, som skønnes at mindske den rettedes villighed til at kapitulere – dvs. at præferencen for uenighed herved forstærkes. Ydermere er det plausibelt, at visse af de unges funktionsforstyrrelser – i særdeleshed ASF – har medført manglende forståelser af modparternes perspektiver. De unges kontinuerlige uenighed og pædagogens derfor nødvendige nedtrapning af disse tre konflikter bekræfter således delvist videnskabens forudsigelser om udviklingsforstyrrede som værende ude af stand til at afslutte konflikter på en tilfredsstillende måde.

Omvendt vidner de tre konflikter med selvinitieret løsning om netop de unges kompetencer til at reparere kommunikative sammenbrud, idet disse afsluttes ved hel eller delvis overgivelse. Konfliktløsningerne forudsætter en evne til at sætte sig ind i opponentens synspunkt – en kompetence, der for visse unges vedkommende givetvis er afhængig af emnet i den pågældende konflikt. Villigheden til at overgive sig og derved opgive præferencen for uenighed viser sig endvidere at affødes af visse ansigtssikrende omstændigheder, der tillige medfører succesfuldt gennemførte reparationer. Reparaturernes vellykkethed påvirkes formodentlig ligeledes af mildnende høflighedsstrategier i andeninitieringerne, som fremmer præferencen for enighed.

Til trods for at de unge altså ikke i hvilke som helst situationer udviser villighed og kompetence til at føre konflikterne mod enighed, vidner også de betingede overgivelser om de unges evner inden for konfliktløsning. Dette indikerer, at det billede, videnskaben ofte tegner af udviklingsforstyrredes kommunikative kompetencer, bør nuanceres.

Litteratur

- Beyer, Jannik (2010) Autisme i et udviklingsperspektiv. *Autismebladet* 3:10-16.
- Brown, Penelope; Stephen C. Levinson (1987) *Politeness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Corsaro, William A. & Thomas A. Rizzo (1990) Disputes in the peer culture of American and Italian nursery-school children. *Conflict talk – Sociolinguistic investigations of arguments in conversation*. Allan Grimshaw (ed.). Cambridge: Cambridge University Press:21-66.
- Eder, Donna (1990) Serious and playful disputes: variation in konflikt talk among female adolescents. *Conflict talk – Sociolinguistic investigations of arguments in conversation*. Allan Grimshaw (ed.). Cambridge: Cambridge University Press:67-84.
- Emborg, Christina (2013a) En konversationsanalyse af vanskelige unges kommunikative adfærd i konfliktsituationer. Eksamensopgave i Sprogbrugsanalyse, 4. sem., Nordisk sprog og litteratur, Aarhus Universitet.
- Emborg, Christina (2013b) En konversationsanalyse af funktionsforstyrrede unges kommunikative kompetencer i konfliktløsning. BA-opgave, Nordisk sprog og litteratur, Aarhus Universitet.
- Goffman, Erving (1967) *Interaction Ritual: Essays on Face-to-Face Behavior*. New York: Anchor Books.
- Goodwin, Marjorie H. (1983) Aggravated correction and disagreement in childrens conversations. *Journal of Pragmatics* 7:657-677.
- Hansen, Erik; Lars Heltoft (2011) *Grammatik over det Danske Sprog*. Bind II. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Harmsen, Anne (2011) An interpersonal perspective on autism. Speciale, Nordisk sprog og litteratur, Aarhus Universitet.
- Heinemann, Trine (2005) Where grammar and interaction meet – the preference for matched polarity in responsive turns in Danish. *Syntax and lexis in conversation: Studies on the use of linguistic resources in talk-in-interaction*. Auli Hakulinen et al. (eds.). Amsterdam: John Benjamins Publishing:375-402.
- Kotthoff, Helga (1993) Disagreement and Concession in Disputes: On the Context Sensitivity of Preference Structures. *Language in Society* 22, 2:193-216.

- Nielsen, Mie Femø (1993) Det dualistiske face. Et forslag til en revision af Goffmans faceworkteori. 4. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Mette Kunøe et al. (red.) Århus: Nordisk Institut, Aarhus Universitet:208-221.
- Rasmussen, Gitte (2011) Du er syg i hovedet – når interaktionelle handlinger lukker og udelukker. *Nydanske Sprogstudier* 40:117-144.
- Sacks, Harvey (1973) Current research in conversation analysis: the preference for agreement. Paper presented at the Linguistic Society of America Summer Institute. Ann Arbor (ed.), MI.
- Sacks, Harvey et al. (1977) The Preference for Self-Correction in the Organization of Repair in Conversation. *Language* 53:361-382.
- Samson, Andrea C. (2013) Humor(lessness) elucidated – Sense of humor in individuals with Autism Spectrum Disorders. *International Journal of Humor Research* 26, 3. Berlin: Walter de Gruyter:393-409.
- Vuchinich, Samuel (1990) The sequential organization of closing in verbal family conflict. *Conflict talk – Sociolinguistic investigations of arguments in conversation*. Allan Grimshaw (ed.). Cambridge: Cambridge University Press:118-139.